

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

אבות פ"ד

(חלק יז)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות
שבוע פרשת אמור, ט"טו אייר, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פרק רביעי

התוכן, וכמו שמצינו במשנה לעיל⁴ לגבי זהירות במצוות: „והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה“?

[אמנם יש גורסים (גם) במשנה זו „כבחמורה“ – אבל רבינו הזקן (בסידור) אינו גורס כן, וכן רוב המפרשים אינם נוקטים כגירסא זו⁵].

ועל כרחק צריך לומר, שאע"פ שהזהירות במצוות מוכרחת להיות במצוה קלה באותו אופן ממש כבמצוה חמורה⁶, הנה בנוגע לריצה למצוה, אין מצוה קלה שוה למצוה חמורה⁷; ולכן אומר בן עזאי (רק) „הוי רץ (אפילו) למצוה קלה“, ומזה אנו למדים שצריך לרוץ אף ביתר שאת למצוה חמורה.

אבל עדיין אינו מובן: מפני מה הוצרך בן עזאי מעיקרא להוסיף „(למצוה) קלה“ – לכאורה הי' לו לומר „הוי רץ למצוה“ שתם, דהיינו לכל מצוה מכלל המצוות [וממילא, בהעדר ההדגשה כאן ד'קלה כלחמורה", היינו

א. „בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה“¹. בהוראה זו (הנכללת ב„מילי דחסידותא“² דמסכת אבות) אין בן עזאי בא ללמדנו את עצם הדבר שיש לקיים (אפילו) מצוה קלה, ולהשמר מלעבור עבירה – שהרי זהו דבר הפשוט, שעל כל איש ישראל לקיים את כל המצוות, ואפילו מצוה קלה, ואסור לו לעבור ח"ו עבירה (אפילו עבירה קלה);

אלא הוראת בן עזאי היא באופן קיום המצוות – „הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה“: לא די בקיום המצוה בפועל, אלא יש לרוץ לקיים אפילו מצוה קלה, ולא זו בלבד שיש להמנע מלעשות עבירה בפועל, אלא שיש לברוח ממנה.

אבל צריך להבין: גם ענין זה – שצריך לרוץ לקיום מצוה – הוא (לא רק מדת חסידות, אלא) דין (המפורש בשו"ע³): „מצוה לרוץ (כשהולך) לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה“; וא"כ מהו החידוש במאמר „הוי רץ למצוה כו“ בתור מדת חסידות, בשעה שזהו חיוב מן הדין („מצוה“)?

גם צריך להבין, מפני מה אין בן עזאי מסיים „(הוי רץ למצוה קלה) כלחמורה“, כפי שמתאים לכאורה מצד

(1) משנה ב'.

(2) ראה ב"ק ל, א.

(3) אורח ס"צ ס"ב, ואדה"ז שם ס"ג. ע"פ

ברכות ו, ב (וברי"ף שם).

(4) אבות פ"ב מ"א.

(5) ראה תוי"ט ושינויי נוסחאות למשניות

כאן.

(6) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ס"ע 1191 ואילך.

(7) אבל להעיר ממדרש שמואל (פ"ב שם) בשם הר"א, מגן אבות (להרשב"ץ) כאן ודרשות הר"ן דרוש ו' בתחלתו – דמשמע, שמאמר בן עזאי הו"ע אחד עם המאמר „הוי זהיר כו“ ובספרי ראה (יב, כח. יג, א. שם, יט) שתהא מצוה קלה חביבה עליך כמצוה חמורה – ולכאורה ריצה מורה על חביבות כו' (וכדלקמן בפנים). וראה לקמן הערה 44.

יריץ מפני שבקיום מצוה זו תלוי קיום עוד מצוות [אשר בהשוואה לטעם ד"שכר מצוה מצוה" זהו ענין של "שלא לשמה" (דמצוה זו), בדקות עכ"פ] —

ואם כן, מפני מה הקדים את הטעם ד"מצוה גוררת מצוה" לטעם ד"שכר מצוה מצוה"?

ג. והנה מצינו הוראה נוספת — אף היא במסכת אבות¹¹ — בנוגע לענין של "ריצה" בעבודת ה': "יהודה בן תימא אומר הוי . . . (ו)רץ כצב . . . לעשות רצון אביך שבשמים"; והוראה זו (ממסכת אבות) קבע הטור, וכן רבינו הזקן בשולחן (מהדורא תניינא), כהתחלה וכהוראה כללית ויסודית של חלק "אורח חיים" (— של כל השולחן-ערוך).

ונמצא, שבעבודת האדם לקונו ישנם ג' ענינים של "ריצה":

(א) ריצה לדבר מצוה שהיא חיוב — "מצוה"; ודין זה אמור בעיקר בנוגע לריצה לבית הכנסת, אלא שכהוספה לזה נאמר גם, וכן לכל דבר מצוה;

(ב) הריצה "לעשות רצון אביך שבשמים" — אשר אינה דין¹², אלא מדת חסידות — "הוי . . . רץ" (ולכן היא מובאת במסכת אבות); אבל היא מדת חסידות הנצרכת ושווה לכל נפש, ולכן נקבעה בטור ושו"ע (דרכינו הזקן);

(ג) ההוראה דכן עזאי "הוי רץ למצוה קלה" — אשר הוראה זו היא מדת חסידות שאינה שווה לכל נפש, ולכן אמורה היא (רק) באבות¹³ —

מבינים שהריצה בכל מצוה צריכה להיות לפי דרגת החומר של מצוה זו?]

ב. והנה בטעם ההוראה "הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה" מזכיר בן עזאי ב' ענינים: (א) שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, (ב) ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה.

ובלימוד בפשטות, החילוק בין ב' הטעמים הוא: הטעם הא' מבאר מפני מה יש לרוץ לקיים אפילו מצוה קלה, מפני שהיא תביא לקיום עוד מצוות (רבות)⁸; והטעם הב' מחדש, שהריצה למצוה צריכה להיות גם מצד מצוה זו גופא, מפני ש"שכר מצוה מצוה" [כפירוש הרע"ב, אשר "השכר וההנאה" שיש לאדם בקיום מצוה — המתבטא בריצתו לקיום מצוה — אף הוא מצוה; או כהפירוש, ששכר מצוה הוא — "מצוה"⁹: צוותא וחיבור¹⁰ עם הקב"ה הנפעל ע"י קיום המצוה].

אבל עפ"ז נמצא, שהטעם העיקרי הוא "שכר מצוה מצוה", המלמדנו שהריצה צריכה להיות מצד מצוה זו גופא [ובפרט לפי פירוש הרע"ב, ש"שכר מצוה מצוה" קאי (לא על שכר המצוה ש"רץ" אלי, אלא) על הריצה גופא];

והטעם "שמצוה גוררת מצוה" הוא טעם נוסף, אשר במצב שההסברה "ששכר מצוה מצוה" אינה פועלת על האדם להיות רץ לדבר מצוה, אזי

(8) ראה מפרשי המשנה. אדר"נ פכ"ה, ד. דבר פ"ו, ד. וראה במדבר פ"י, ת. ועוד.

(9) מובא במדרש שמואל. ועוד. וראה תניא רפ"ז.

(10) לקו"ת בחקותי מה, ג. מז, ב. וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 30 ואילך, וש"נ.

(11) פ"ה מ"כ.

(12) להעיר מטור או"ח טרמ"ב. שו"ע (ואדה"ז)

שם (ט"ו).

(13) בר"מ אלשקר (הובא במד"ש פ"ה שם)

שהי' „מפזז¹⁷ ומכרכר (בכל עוז¹⁸) לפני ה'“, מצד זה ש„ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני“¹⁹.

ה. ובה אפשר לבאר ענין מוקשה בשו"ע רבינו הזקן — אשר בדין²⁰ „מצוה לרוץ לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה“ הביא את המקור שממנו למדים²¹ דין זה — „שאמר²² נרדפה²³ לדעת את ה' וגו'²⁴“.

דלכאורה: אע"פ שדרך רבינו הזקן לפרש את טעמי ההלכות²⁵, הרי אינו מעתיק (בכל מקום) את מקור כל הלכה; וברוב ההלכות מצינו שאינו מזכיר את הפסוקים כו' שמהם למדים הלכות אלו (אפילו במקומות שהפסוקים מובאים בטור) — ומה נשתנה דין זה ד„מצוה לרוץ כו'“, שהביא עליו את (המקור מן) הפסוק?

ויתירה מזו תמוה, אשר בדין זה אפילו הטור²⁶ לא העתיק את הפסוק!

גם צריך להבין: מהלשון בשו"ע

והחידוש של „ריצה“ זו מודגש בהוספה „הוי רץ למצוה קלה“.

ד. כללות הזריזות דאיש ישראל בקיום רצון ה', מורה על שמחתו וחפצו „למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו“¹⁴; וזריזות באופן של „ריצה“ מורה על זה שהשמחה והחיות אצלו היא למעלה ממדידתו והגבלתו¹⁵, ולכן מתגבר הוא למעלה מטבעו והילוכו (כרגיל), לעשות את המצוה במהירות ככל האפשר.

ושמחה וחיות זו שלמעלה מהטבע והרגיל כדי לקיים את רצון ה' — הבאה לידי ביטוי ב„ריצה“ — שייכת רק באדם העומד בביטול בלתי רגיל להקב"ה:

בשעה שהאדם מרגיש עצמו כמציאות, ועאכו"כ אם „מגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו“¹⁶, יכול הוא אמנם לקיים מצוה בחיות ושמחה, אבל השמחה היא ע"פ טעם ודעת וממילא היא שמחה מוגבלת — הוא אינו „רץ“, אינו „יוצא מכליו“;

אבל בשעה שהאדם עומד בביטול, יכולה להתעורר אצלו שמחה בלתי מוגבלת, הבאה לידי ביטוי בריצה (לעשות את המצוה), עד לאופן ד„משפיל עצמו ומקל גופו“¹⁶ — על דרך ההנהגה שמצינו אצל דוד המלך,

(17) ש"ב ו, טז. הובא ברמב"ם שם.

(18) שם, יד.

(19) שם כב. הובא ברמב"ם שם.

(20) נסמן לעיל הערה 3.

(21) ברכות שם.

(22) הושע ו, ג.

(23) בב"ח ברכות שם גריס „ונדעה נרדפה“.

ועד"ז הוא בירושלמי ברכות פ"ה ה"א. רי"ף, רא"ש, ע"י ודק"ס (מכת"י) ברכות שם. רמב"ם הל' תפלה פ"ח ה"ב. סמ"ג עשין יט. יל"ש הושע שם. ועוד. וראה לקמן הערה 35.

(24) כ"ה גירסת הרי"ף שם. וראה יל"ש שם.

אבל בברכות שם (וכן בשאר מקומות שבהערה הקודמת) ליתא „וגו'“. ואכ"מ.

(25) ראה הקדמת בני המחבר לשו"ע אדה"ז.

(26) אף שהרמב"ם (שם) הביאו.

נעתק בדברי הטור „ורץ כצבי כנגד הרגלים שיהי' רץ למצוה קלה כבחמורה“ — אבל בטור לפנינו ליתא.

(14) אגה"ק סי' כא.

(15) ראה ד"ה משכני (הב') תש"א פ"א. ועוד.

ולהעיר מלקו"ת שה"ש טו, סע"ב ואילך.

(16) לשון הרמב"ם סוף הל' לולב — לענין

עבודת ה' בשמחה.

את ה" – דלכאורה, מפני מה חוזר הפסוק על ענין ה"דעת" ב' פעמים (ו"נדעה" ו"לדעת")?

ומבאר הצמח-צדק, שב' הלשונות מרמזים על ב' ה"דעות" (ד"א-ל דעות ה"33), "דעת תחתון" ו"דעת עליון"³⁴; והעבודה באופן ד"נרדפה" וריצה באה דוקא מצד "לדעת את ה" דעת עליון"³⁵.

375 מצד דעת תחתון – ה"דעה" הנתפסת ומורגשת ב"תחתון" (עולם), שהעולם הוא יש ומציאות אשר ה"אין" האלקי מהווה ומחי' – נפעלת רק עבודה באופן של "הילוך" במדידה והגבלה, "מדרגא לדרגא"; ואילו מצד "דעת עליון" מורגשת המציאות כפי שהיא לאמיתתה (למעלה), והעולם

רבינו הזקן²⁷ – "מצוה לרוץ לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה שנאמר נרדפה לדעת את ה" – עולה, שמפסוק זה למדים את הדין ד"מצוה לרוץ" הן לבית הכנסת והן "לכל דבר מצוה" – ותמוה: בגמרא²¹ הובא פסוק זה רק בנוגע לריצה לבית הכנסת, ואילו בנוגע לריצה לדבר מצוה (הלכה), הובא פסוק אחר²⁸ ("אחרי ה' ילכו כארי ישאג וגו'")²⁹?

ו. והביאור בזה: כוונת רבינו הזקן בהביאו את הפסוק "נרדפה לדעת את ה" אינה להביא את מקור הדין, אלא את טעם הלכה זו; והטעם לכללות ענין הריצה בעבודת ה'³⁰ (הן לבית הכנסת והן לכל דבר מצוה) הוא, "נרדפה לדעת את ה"³¹.

ויובן לפי ביאור הצמח-צדק³² על הפסוק הנ"ל, "ונדעה נרדפה לדעת

(33) ש"א ב, ג.

(34) ומתאים עם התרגום עה"פ, ד"ונדעה" תרגם "ונילף" ו"לדעת" – "למידע", כי אמיתית תוכן הדעת הוא (לא רק ידיעה שכלית – "ונילף" – כ"א) "התקשרות והתחברות" (תניא פ"ג), ואמיתית ענין ההתקשרות כו' הוא בדעת עליון (ראה תו"א ר"פ משפטים. ועוד).

(35) ע"פ המבואר בפנים יומתק מה שאדה"ו בשולחנו לא העתיק תיבת "ונדעה" (אף שרוב המפרשים* גרסי כן בש"ס, כנ"ל הערה 23) – כי הטעם להדין ד"נרדפה" הוא רק "לדעת את ה" (דעת עליון) וגם בפשטות כן הוא, שעצם הטעם ל"נרדפה" הוא "לדעת את ה", ו"נדעה" הוא רק הקדמה כו'.

ומה שבגמרא (לרוב המפרשים) הובאה תיבה זו – כי בזה מרמז סדר העבודה איך להגיע ל"לדעת את ה" (המביאה ל"נרדפה"), שהוא ע"י הקדמת העבודה דדעת תחתון ("נדעה"). [ועד"ו יש לתרץ השינוי בשל"ה (שצויין לעיל הערה 27), ע"ש].

(* ולהעיר, שגם באוה"ת – וכ"ה בגוף כ"ק – נ"ך שם (ע' תלה) נעקת מגנו' עם תיבת "ונדעה".

(27) ועד"ו בחרדים מ"ע (ומל"ת) מדברי קבלה ומד"ס התלויים ברגלים. של"ה ע"ד, א.

(28) הושע יא, יו"ד. – ובחרדים בתחלתו (הובא בשל"ה רמ, א) ב"תנאי המצוות" מביא הכתוב (תהלים קיט, לב) "דרך מצותיך ארוץ" [ובמור וקציעה לטור ס"צ – "דרך פקודיך ארוץ". ולכאורה צ"ל "מצותיך"].

(29) אבל י"ל עפ"מ"ש במפרשים (יפה מראה לירוש' ברכות שם. צל"ח ומפרשי הע"י ברכות שם) שהלימוד מהכתוב "אחרי ה' ילכו גו'" הוא (לא שמצוה לרוץ כו', כ"א) רק להתיר ריצה אפילו בשבת.

(30) להעיר מזה"ג קמת, רע"א.

(31) ולא (רק) "כדי להראות שהיא חביבה עליו" (לבוש או"ח שם). ובזה יומתק מה שאדה"ו לא הביא מ"ש בספר היראה לר"י (הובא בפרישה ואלי' רבה שם) שדוקא סמוך לכהכנס מצוה לרוץ (כי הטעם לדין זה הוא מפני "דקודם לכן אינו נראה שמתכוין לשם מצות ב"ה" (פרישה שם)).

(32) אוה"ת נ"ד עה"פ (ע' תלו).

ובארץ ובד' רוחות העולם³⁶ — ולאהבת ה' "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", יש להתבונן תחילה בתוכן פסוקי זמרה וברכות קריאת שמע — אבל אעפ"כ נקבע סדר זה לכל אחד, אפילו אם אינו אחוז עדיין במדריגה זו].

ה. הטעם לזה שכל אחד מחוייב ב"פועל ממש" ד"ריצה" לכל דבר מצוה, אע"פ שאינו אחוז עדיין בתוכנה הפנימי של המצוה, הוא מפני שעייז שאדם מרגיל עצמו לרוץ, לכל דבר מצוה" בשמחה וחיות, הרי זה גופא מביא לכך, שגייע במהרה ובקלות יותר לדרגא של "ריצה" לאמיתתה — שמחה וחיות בלתי מוגבלת בעבודת ה'³⁷.

וזהו גם הפירוש ב, נרדפה לדעת את ה", שהכוונה בזה בפשטות (לא ש"נרדפה" כתוצאה ומסוכב מ"לדעת את ה", אלא להיפך) ש"נרדפה" מביא לידי "לדעת את ה"³⁸ — כיון שעייז ריצה בפועל ("נרדפה") באים סוף סוף לביטול ד"דעת עליון".

ובזה מובן מפני מה החיוב (דריצה לדבר מצוה) אמור בעיקר לענין בית הכנסת (כנ"ל סעיף ג') — תפלה: תפלה היא "עבודה שבלב"³⁹, שענינה שאיש ישראל מתדבק בהקב"ה⁴⁰ כדי לבוא לדרגות נעלות יותר בעבודת ה'; ולכן

(ואפילו ה"חיות של היש") הוא "אין וכלא חשיבי". ולכן הדבר פועל בעבודה את הענין ד"נרדפה" — "רצוא", ריצה, יציאה מן המדידות וההגבלות של המציאות העצמית.

ז. אע"פ שהעבודה בדרך "ריצה" ("נרדפה") שלמעלה ממדידה והגבלה באה דוקא מצד ביטול האדם, ועד לביטול ד"דעת עליון" (לדעת את ה") — נקבע בשולחן-ערוך פסק דין השווה לכל נפש, אשר "מצוה לרוץ לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה".

וטעם הדבר, כי אפילו מי שאינו אחוז ב"לדעת את ה'", והשמחה והחיות שלו במצוה הן במדידה והגבלה, חל עליו החיוב "לרוץ" ברגליו כפשוטו "לכל דבר מצוה", כיון שב"פועל ממש" שבעבודת ה"ריצה" מחויב כל איש ישראל³⁵, אף מי שעדיין אינו אחוז אפילו בדעת תחתון.

וע"ד שמצינו בכמה מצוות, שאופן קיום המצוה נקבע בהתאם לתוכן הפנימי של המצוה, וכל אחד ואחד — אפילו מי שאינו אחוז עדיין בתוכן פנימי זה של המצוה, ואפשר שאף אינו יודע עד"ז — צריך לקיים את המצוה לפי אופן זה דוקא.

[ע"ד שמצינו במצות קריאת שמע, שהיא באה לאחרי פסוקי זמרה וברכות קריאת שמע — כי כדי לבוא בקריאת שמע להרגש ד"ה' אחד" כדבעי — דאמליכתי בשבעה רקיעים

³⁵ להעיר מהמבואר (המשך תרס"ו ע' רמב) דגם בנה"ב שייך הביטול דיחוד"ע, במה ששייך לפועל בלבד, "עיי"ש ביאור "העבודה בפועל דיחוד"ע".

³⁶ ברכות יג, ב ובפוסקים.

³⁷ ראה גם חינוך (מצוה טז) — בנוגע למעשה המצוות בכלל.

³⁸ ראה גם רבינו יונה לרי"ף ברכות (ו, ב).

³⁹ תענית בתחלתה. רמב"ם ריש הל' תפלה. טור או"ח סי' צח.

⁴⁰ ראה טושו"ע (ואדה"ז או"ח שם. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ה.ו).

— הזריזות, החיות והשמחה הבלתי מוגבלת בעבודת ה', שהיא „עבודה גדולה“¹⁶ (מילתא דחסידותא).

אלא שכזה גופא יש ב' אופנים: (א) „הוי . . רץ . . לעשות רצון אביך שבשמים“ — וריצה זו שייכת לכל אחד (ולכן היא מובאת גם בטור וש"ע רבינו הזקן, כנ"ל); (ב) הוראת בן עזאי „הוי רץ למצוה קלה“ — שאינה שווה בכל נפש.

והביאור בזה:

„יהודה בן תימא“ אינו מדבר (כל כך) אודות הריצה והשמחה בעת עשיית המצוות, אלא אודות ה„ריצה“ בעת המסירה והנתינה הכללית שאיש ישראל מוסר עצמו לעבודת ה' בתחלת היום, עוד קודם שמתעסק בעניני עבודה פרטיים⁴⁴; על דרך אמירת

ורדוף** עד שיעשה אותה“ (ל' הרמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ב), כי „אין אדם מחויב לקנות לו טלית ולהתעטף בה כדי שיעשה בה מצוה“ (רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"א);

סוכה — מצוה קלה (ע"ז ג, א) שכשמקיימה כדבעי אין צורך לרוץ (ברגליו כפשוטו) להסוכה, שהרי — „כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע . . . ושבו כעין תדורו“ (סוכה כת, ב). ועוד.

44) אבל רישומו ניכר גם בעבודתו במשך כל היום, שמצד מסירה ונתינה זו היא רץ בחיות

** ואולי י"ל דבתור מילתא דחסידותא (ואולי עוד יותר) צריך לרוץ בזה וכבש"ט שם (מא, א) שבעידן דריתחא מענישין ע"ז. עיי"ש. ואולי זהו המקור זוהי כוונת הרמב"ם הל' ציצית שם: אע"פ שאין אדם מחוייב לקנות לו טלית . . . אין ראוי לאדם חסיד שיפטר עצמו ממצוה זו אלא לעולם ישתדל להיות עטוף כו'. ובטור וש"ע אדה"ז או"ח רס"ד: טוב ונכון להיות כל אדם והיה זורין במצות ציצית כו' (ובש"ע שם, השמיט תיבת „חריז“).

ראשית העבודה ד„נרדפה (המביא) לדעת את ה“ (דעת עליון) היא בריצה לעבודת התפלה, מאחר שהיא העבודה המיוחדת כדי להשיג את הדרגה הנעלית יותר של „דעת את ה“⁴¹ [ומתוך (וע"י) עבודת התפלה נפעלת העבודה ד„נרדפה“ וריצה ב„כל דבר מצוה“⁴²].

ט. וזהו החידוש וההוספה בהוראות ד„הוי רץ כו“ האמורות במסכת אבות על הדין הנ"ל שבשולחן-ערוך: הוראות אלו מדברות אודות התוכן הפנימי⁴³ של ענין ה„ריצה“

41) ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ (תו"א ביאור לד"ה כי כאשר השמים. דרך חיים שער התפלה פל"א ואילך. ועוד), דעיקר ענינה של תפלה הוא רצוא (ותומ"צ — טוב).

42) ראה לקו"ת בלק (ע, ד) דתפלה „היא עיקר המעמיד ומקיים את הרמ"ח מ"ע . . . כמשל החוט השדרה שהוא המעמיד ומקיים את האברים“, ע"ש.

43) וכדמוכח עוד יותר במאמר בן עזאי, שמפורש בו „למצוה קלה“ — והרי הדוגמא למצוה קלה בדרו"ל היא שילוח הקן; [משנה סוף חולין. תנחומא עקב ב. תצא ב. דב"ר פ"ו, ב. ובכ"מ. ובדב"ר (שם, ד) היא הדוגמא שמביא בן עזאי ל„מצוה גוררת מצוה“ — הטעם ל„הוי רץ כו“], שאין שייך בזה ריצה ברגלים כפשוטה, כי אין שייך מצוה לרדוף אחרי קן צפור, ואדרבה — „כי יקרא, במאורע לפניך“, שלא יחזור כו' כדי שימצא קן (חולין קט, ב).

להעיר אשר כהנ"ל (שירון כו') אינו במצות דלא שייך בהם ריצה (כפשוטה, או גם כתוכנה) ומהם במצות הנקראות קלות:

ציצית שנק' מצוה קלה (מנחות מד, רע"א) — הרי אין ציצית מן המצוות „שאדם חייב להשתדל

* וי"ל שהיא „קלה“ עוד יותר מציצית וסוכה ולכן נק' (תנחומא נקב שם. דב"ר שם. ועוד). „קלה שבקלות“, וראה תנחומא תצא שם: ואין לך מצוה קלה בכל המצוות יותר משלוח הקן.

יהודי. אפשר שיהי' חסר בזה או בזה, אבל ה"מודה אני" נשאר שלם⁴⁷.

יו"ד. על זה מחדש בן עזאי הוראה נוספת (במילי דחסידותא): "הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה": אפילו כשיהודי טרוד בעשיית מצוה פרטית, מבלי לחשוב באותה שעה על הכוונה הכללית שבמצוה (השוה בכל המצוות): "אשר קדשנו במצותיו וצונו"⁴⁸ ("לעשות רצון אביך שבשמים"), כי אם על התוכן (והסגולה) של המצוה הפרטית [ומטעם זה מרגיש הוא בכך שזוהי "מצוה קלה"] — עליו לפעול בעצמו שהמצוה תיעשה באופן של "רץ", בשמחה ובחיות בלתי מוגבלת.

כיצד תובע בן עזאי מיהודי, שתוכנה וענינה הפרטי של המצוה (שהוא לכאורה ענין שבמידה והגבלה⁴⁹) יעורר בו תנועה של "ריצה" שלמעלה ממדידה והגבלה?

הרי זה משום שכך היתה הנהגתו הכללית של בן עזאי⁵⁰: בחייו ובשיטתו היתה מודגשת תנועה של "רצוא", יציאה מן העולם; ועל כן לא עסק בפרי' ורבי', באמרו "מה אעשה שנפשי חשקה בתורה"⁵¹ [עד שסוף־סוף הנה כתוצאה מכך כניסתו לפרדס היתה באופן של "הציץ ומת"⁵² — "רצוא" בלי

מודה אני "מיד כשניער משנתו"⁴⁵, אשר היא ההודאה הכללית⁴⁶ והמסירה והנתינה להקב"ה בתחלת היום.

[ולכן: (א) אינו נוקט לשון "הוי רץ למצוה", אלא — "לעשות רצון אביך שבשמים", אשר היא הנקודה הכללית של כל עניני העבודה שבמשך היום; (ב) ענין זה נקבע בתחילת כל השולחן ערוך, ויתירה מזו — עוד קודם הענין דאמירת מודה אני — מאחר שהמסירה והנתינה לעבודת ה' האמורות בהוראת יהודה בן תימא, היא "הודאה" ומסירה ונתינה כללית אף יותר מן ההודאה דמודה אני].

וההתעוררות הכללית לעבודת ה' שייכת לכל איש ישראל, יהי' מצבו אשר יהי', וע"ד הידוע בענין אמירת מודה אני, שהטעם הפנימי שאמירה זו היא קודם נטילת ידים ואפילו בידים טמאות, היא לפי ש"כל הטומאות שבעולם אינן מטמאות", מודה אני" של

ושמחה כפשוטה* בכל עניני עבודת ה' במשך היום (וראה ב"ח או"ח בתחלתו) — אלא שהריצה היא (לא מצד תוכן הפרטי שבכל מצוה — כהוראת בן עזאי, כדלקמן סעיף יו"ד — כ"א) מצד הנקודה הכללית שבכל מצוה ומצוה — "לעשות רצון אביך שבשמים", ובמילא היא בכל מצוה בשווה. וראה לעיל הערה 7.
(45) שו"ע אדה"ז או"ח מהד"ת ס"א ס"ו. מהד"ק שם ס"ה.

(46) ראה לקו"ש חט"ו ע' 256, ובארוכה לקו"ש חכ"א ע' 282 ואילך (ועוד), שזה מרומז גם בשם בעל המאמר — יהודה בן תימא (מלשון הודאה כו'), ע"ש.

(* ועפ"י כוונת יהודה בן תימא היא גם לריצה כפשוטה ברגלים, וכפשוטות לשון הסור, ואמר רץ כצבי כנגד הרגלים שרגליך לטוב ירצו". וראה ב"ח ופרישה שם.

(47) היום יום ע' יט. וראה בארוכה קונט' ענינה של תורת החסידות ס"א ובהערות.

(48) כנוסח ברכת כל המצוות.

(49) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 181. לקו"ש חט"ו ע' 140.

(50) ראה בכ"ז ד"ה וכל הלכות (אוה"ת אחרי ע' תקמ). ד"ה אחרי מות תרמ"ט פ"ג.

(51) יבמות סג, ב.

(52) חגיגה יד, ב.

האדם מכיר בגודל הנעימות שישנה במצוות עצמן — „קרבת אלקים טוב“; (ב) הוא מכיר ברווח שיהי' לו — לנפשו האלקית — מזה — „קרבת אלקים ל' טוב“⁵⁶.

ואלו ב' הטעמים שמביא בן עזאי להוראה „הוי רץ למצוה כו“ — (א) שמצוה גוררת מצוה, (ב) ששכר מצוה מצוה:

הטעם העיקרי הוא בנוגע ל„נעימות“ שישנה במצוה גופא, „מצוה גוררת מצוה“ — גודל הנעימות שבמצוות הוא זה שהמצוה „גוררת מצוה“ — מביאה לצוותא וחיבור⁵⁷ של ישראל והקב"ה⁵⁸;

אבל מאחר שהוראה זו אמר בן עזאי גם לאלו שעדיין אינם אחוזים בדרגא של „קרבת אלקים טוב“ — ואפילו לזה שעומד עדיין בתחלת העבודה וממילא עושה רק את העבודה שמרגיש שהיא נוגעת לו — לכן הוסיף „ששכר מצוה מצוה“:

אף שכר המצוות — אשר „שכר“ הוא דבר הגורם לאדם להרגיש שיש לו רווח מזה — הוא „מצוה“, דביקות וחיבור עם הקב"ה⁵⁸ באופן שהאדם מרגיש נעימות בלתי מוגבלת (וכידוע

„שוב“ (כדוגמת מיתתם של שני בני אהרן).

ומהאי טעמא, גם עבודתו בעניני „תיקון“ — עשיית מצוות — היתה באופן של „רצוא“⁵³, היינו שהרגיש בנפשו גודל ה„נעימות עריבות . . מתיקות“ (כלשון האור החיים הקדוש⁵⁴ ביחס ל„רצוא“ של שני בני אהרן) שבמצוות. והרי דבר זה מעורר ומביא לידי ריצה ושמחה בקיום המצוות באופן בלתי מדוד ומוגבל⁵⁵, למעלה אף מהגבלות הנפש האלקית הפרטית שלו.

ועפ"ז מבואר הטעם שהנוסח „הוי רץ למצוה קלה כלחמורה“ אינו הולם את תוכן דברי בן עזאי — שכן ה„נעימות“ שבמצוות (המעוררת את הריצה אל המצוה) היא מצד התוכן הפרטי שבכל מצוה, ומובן שאינה דומה ל„נעימות“ שבמצוה חמורה,

ואדרבה, עיקר החידוש הוא „הוי רץ למצוה קלה“ — שאפילו במצוה קלה יש „נעימות“ בלתי מוגבלת, וממילא יש לרוץ גם למצוה כזו.

יא. בהכרה ביוקר ו„נעימות“ המצוות, יכולים להיות ב' אופנים: (א)

(53) ע"ד הנהגתו ד„נפשי חשקה בתורה“ שהיא הנהגה דתיקון (ראה הל' ת"ת אדה"ז רפ"ג בקו"א ד„אין בידו — הדעושה כן — עון“), אלא שבהנהגה דתיקון עצמו — ה"ז הנהגה דרצוא ולא הנהגה דקיום העולם (עיי"ש בקו"א). (54) ר"פ אחרי. הובא במאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ד"ה כתוב באוה"ת. דרך חיים שם פל"ג. ד"ה וכל הלכות שם בתחלתו. ד"ה אחרי מות שם פ"ב. ועיי"כ אגה"ק סי' כט (קמט, א).

(55) להעיר גם מלקו"ש ח"ד ע' 52.

(56) תהלים עג, כח.

(57) כן פירש הה"מ — בנדו"ד — לקו"א סרנ"ט (סז, רע"א). או"ת צג, ריש ע"ד.

(58) אין הכוונה כאן להצוותא וחיבור שנעשה מצד קיום רצון העליון (שבזה אין הפרש בין מצוה למצוה). כ"א להצוותא וחיבור שמצד ההמשכה פה"ת דכל מצוה (תפלין — המשכת המוחין, וכו'), שבזה היא ה„נעימות“ שבמצוות, ובפרט באם תימצוי לומר שגם עי"ז נעשה חיבור וכו' ממש ולא רק מרכבה וכו'. ואכ"מ.

בענין שכר מצות בהאי עלמא ליכא⁵⁹, ו"עולם" אינו יכול להכיל את גודל
כיון ששכר המצות הוא בלי גבול השכר),

ולכן, גם עבור שכר המצוה, צריכה
להיות ריצה – בלי מדידות והגבלות.

(משיחות ש"פ אמור וש"פ בהו"ב תשכ"ד)

59) קידושין לט, ב. אגה"ק סי' ג'. סי' כג.

